

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת תולדות תשע"ז

עלון מס' 38

בס"ד

הנותן ליעף כוח חלק ג'

תקציר הפרקים הקודמים

הנערים יצאו לחופשת סוף שנה, גנבים שבאו לפרוץ לחממות של אלעזר, דודו של מתן, שברו את החממות, ולכן היה צורך לקטוף את הירקות במהירות, לפני שיתקלקלו ע"י השמש, הבחורים התנדבו לסייע במשימה, הרב חזקיה העביר שיעור בהלכות בורר עפ"י בקשת הנערים

ע"פ זה אסור למיין סכו"ם על מנת לשים כל כלי במקומו. ואם רוצה לסדר כל כלי במקומו, יכול לקחת כלי על מנת לנגבו ואח"כ לשים אותו במקומו. (שש"כ ג, עח) כמו כן מותר לזרוק את הסכו"ם המעורבב על השולחן וכך הכלים יפרדו ויוכל לקחת כל כלי בנפרד למקומו. (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד) ויש שמקילים למיין סכו"ם, מאחר ויש כאן שני ספקות הלכתיים האם יש בורר בחפצים והאם מיון נחשב בורר.

(שו"ת יביע אומר חלק ה סימן לא) וכמו שהזכרת עידו לגבי בגדים שיצאו מהכביסה אסור למיין בגדים מכובסים, אך מותר לקפל בגד בגד בנפרד ולהניחו במקומו. (ביאור הלכה ד"ה היו לפניו, שש"כ ג, פב)

עכשיו" קרא הרב חזקיה "נציין עוד שני מקרים שהם מאד שכיחים בהלכות בורר בשבת, ידוע בטח לכולכם שיש עניין גדול לאכול

דגים בשבת" – "שעל זה אמרו" קרא אליהו "כל האוכל דג ביום דג ניצל מדג" – "נכון מאד אליהו, ולכן מצוי בהרבה מקומות, שלכבוד סעודה שלישית, פותחים קופסאות של דג הטונה, ונשאלת השאלה כיצד יש להוציא את הטונה מהקופסא, הרי היא מעורבתת יחד עם השמן ואין אנו חפצים בשמן" – "וואי הרב, באמת, אף פעם לא חשבתי על זה" הכריז מתן "אז מה באמת עושים?" הוסיף לשאול – "לפני שנענה על הוצאת הטונה, נקדים את הדין ההלכתי של כלים המשמשים לברירה או לסינון וכך אומרת ההלכה שימוש בכל כלי למטרת סינון או ברירה – אסור.

כלי יעודי לברירה כגון נפה יש בו איסור תורה, כלי שאינו יעודי יש בו איסור דרבנן. (שו"ע שיט, א, ט)

"עכשיו אשאל אתכם שאלה, מה אתם חושבים, האם מלאכת בורר קיימת רק באוכל או גם בחפצים אחרים?" דממה השתררה בחדר "נו, מה אתם אומרים?" שאל הרב חזקיה בשנית "אפשר גם לזרוק השערות" – "אני חושב" קרא לפתע נחום "שהאיסור בורר, הוא גם בעניינים אחרים, שכן היסוד שלמדנו כי ברירה היא הפרדה בין דבר שאנו רוצים, לדבר שאין אנו חפצים בו, יכולה להתקיים בעוד דברים" – "תשובה יפה מאד נחום" נענה הרב חזקיה "אולי יש למישהו דוגמאות לתת לנו, היכן יכולה להיות ברירה בחפצים שונים?" – "אה, הרב, נזכרתי" קרא אליאב בקול רם "שפעם שמעתי משהו על סידור סכו"ם בשבת" – "מצויין" קרא הרב חזקיה "מה עוד?" – "אולי" קרא עידו "בסידור הבגדים בארון, אחרי שיצאו מהכביסה" – "אתה מתחמם" השיב לו הרב חזקיה – "אולי תפרט לנו יותר מה

יש בכביסה" – "אמא שלי תמיד אומרת שנמיין את הבגדים כמו שצריך, כדי שלא נשים בטעות בגדים של הקטנים אצל הגדולים וכן להיפך, אז אולי גם זה נקרא שאנו בוררים את הבגדים מתוך הערימה הגדולה" – "נפלא" הכריז הרב חזקיה "באמת נתתם דוגמאות נפלאות, עכשיו בואו ונקרא מה כותב המשנה ברורה בעניין "איסור ברירה חל לא רק על אוכלים אלא גם על חפצים כגון כלים ובגדים." (מ"ב שיט ס"ק טו)

מיון בין שני סוגים, שלא מעוניינים באחד יותר מהשני, אלא מעוניינים רק להפריד בין שני מינים, נסתפק בזה הפמ"ג האם יש בזה בכלל איסור בורר. אך הביאור הלכה כתב להחמיר. (ביה"ל ד"ה היו לפניו)

המשנה ברורה מחמיר שלא לסחוט לימון. (מ"ב ס"ק כב) וכן מחמירים האשכנזים. (שש"כ ה,ה)

מציאות נוספת שיש בה חשש סחיטה, הינה השימוש במגבונים לחים בשבת, לכן אסור להשתמש במגבונים בשבת, מאחר והם ספוגים בנוזל ובשעת השימוש הנוזל נסחט החוצה. (שש"כ יד,כא) ולצורך תינוק מותר אם משתמשים בעדינות. (שש"כ יד,לז ; חזון עובדיה מלאכת דש.) ומאותה סיבה אנחנו לא משתמשים בספוג (סקוץ) הרגיל בו אנו מנקים את הכלים ביום חול, כי גם בו יכולים לעבור על איסור סחיטה, ולכן בשבת אנו משתמשים בליפה מיוחדת שיש בה חורים גדולים כך שאין המים נאגרים בה, ולכן אין חשש סחיטה כאשר

משתמשים בה לניקוי הכלים ולכן גם כאשר רוצים לנקות את השולחן או את השיש ניתן לנקותם עם מגב גומי כי אין בו סחיטה. (שש"כ יב, מג) ולסיום, בטח אתם כבר רוצים ללכת ולהתקלח אז יש לדעת שמותר בשבת לנגב את הגוף במגבת, ומותר לטלטל את המגבת לאחר השימוש אף אם היא רטובה. (שו"ע שא,מח) ואת השיער מותר לנגב בנחת, אך אסור לסחוט שיער ארוך. (משנה ברורה שכו, ס"ק כה)

זהו, סיימנו, כרגיל היה לי כיה גדול לפגוש אתכם וללמוד איתכם את כל אותם ההלכות, ואני מאחל ומברך אתכם שתעלו מעלה מעלה במעלות התורה הקדושה והטהרה ושתזכו להיות תלמידי חכמים גדולים שמאירים את עיני ישראל וכל החבורה ענתה "אמן"

לפתע נכנס אלעזר עם ארגו קרטון בידי ולאחריו נכנסו רובי ויוני גם הם

אחוזו בידיהם ארגונים גדולים –"היי אלעזר" קרא מתן "צריכים עזרה?" –לא זה בסדר, כבר עזרתם מספיק, עכשיו תורנו להחזיר לכם על כל מה שעשיתם בשבילנו, וחוך מזה כדאי שתשמרו את המעט כוח שנשאר לכם לאירוע הפרידה שארגנו עבורכם" – "מה? הכנתם לכבודנו אירוע?" התפלאה החבורה "כן, חכו ותראו איזה הפתעות מחכות לכם..."

ולכן כאשר אנחנו חפצים להוציא את הטונה מתוך הקופסא לכתחילה יש להוציא את הטונה מן השמן לצורך אכילה מיידית, וזה נחשב כהוצאת אוכל מתוך פסולת. ניתן להשתמש במזלג כי הוא אינו כלי לברירה כלל אלא מטרתו שלא יצטרך ללכלך את ידיו. (שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קכד)

ניתן להוציא מהשמן הצף למעלה, ובלבד שיישאר שמן מעורב עם הטונה. (ע"פ שו"ע שיט, יד)

אך סחיטת השמן ע"י מכסה הקופסא נחשב כסינון ע"י כלי ואסור לעשות כן אם מפריד ע"י כך בין השמן לטונה. (ילקוט יוסף סימן שיט סעיף מט)

עוד מקרה שיכול לקרות שזובב נופל לתבשיל מה עושים כיצד ניתן להוציאו על כך כתבו חלק מהפוסקים כי מותר להוציא ע"י שמוציאים איתו קצת אוכל. (באר היטב שיט ס"ק ב, מ"ב שיט, סא) ויש מחמירים. (חזו"א)

הרב חזקיה הציץ בשעונו ואמר "אמנם השעה מאוחרת, ואתם נראים כי כבר סחוטים אחרי היום המפרך שעברתם, אך יש לי הרגשה שכדאי לנו ללמוד עוד כמה דקות, בסדר?" שאל הרב חזקיה –"בסדר גמור" ענו כולם ונחום הוסיף "נגלל שזה היום האחרון שלנו במושב, אז כדאי לנצל ולסחוט מהיום הזה עד כמה שאפשר" –"אתם יודעים מה, יש לי רעיון, נלמד קצת על הלכות סחיטה בשבת, זהו נושא שמאד קרוב לנושא הבורר" אמר הרב חזקיה אחר דפדף כמה דפים בספר שהיה מונח לפניו ופתח ואמר "סחיטה היא פירוק הנוזל מתוך המוצק ועל כן היא תולדה של מלאכת דש, שהיא פירוק גרעין החיטה מקליפתו. (רש"י שבת קמג ע"ב)

לכן אסור לסחוט פירות בשבת. (שו"ע שכ, א)

סחיטת זיתים וענבים היא איסור תורה, שאר פירות אסור לסחטם מדרבנן. (שבת קמה ע"א, משנה ברורה שכ ס"ק א, ה)

לגבי סחיטת לימון – השו"ע מתיר לסחוט לימון. (שו"ע שכ, ו) מאחר שלא שותים את הלימון כמות שהוא. (בית יוסף) וכן מנהג הספרדים. (ילקוט יוסף סימן שכ)

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשמת

הרה"ק יששכר דוב בה"ר זי"ע יעקב האדמו"ר מקמ"א זצוק"ל זי"ע

3 כסליו